

Vojna

Severno bojišče

Govor nemškega kanclerja Hitlerja

Od Nemcev zasedeni in k Nemčiji priključeni Gdansk je obiskal kancler Hitler 19. septembra popoldne. Mesto je bilo slavno okrašeno in pred staroslavim mestnim magistratom je bil sprejem. — Hitler in njegovo spremstvo sta bila burno pozdravljena od ogromne množice. Načelnik Gdanska Forster se je kanclerju zahvalil za osvoboditev in priključitev ter mu je zagotovil neomajno zvestobo gdanskih prebivalcev.

Nato je govoril Hitler. Podal je razvoj spora s Poljsko in kratek potek vojne s Poljaki. Kancler je dal priznanje junaštvu poljske vojske. Skušal je pojasniti nastop Rusije na Poljskem. Glede Anglije ter Francije je poudaril, da nima napram tem velesilama nobenih vojnih ciljev in je bil njegov namen, doseči z angleškim narodom odkritosrčno prijateljstvo. Ako je Anglija vse to odklonila in danes misli,

da se mora bojevati proti Nemčiji, ji je odgovoriti: »Poljska, kakor jo je ustvarila verzajska mirovna pogodba, ne bo nikdar več vstala. Za to sedaj ne jamči samo Nemčija, nego tudi Rusija.«

Proti koncu govora je Hitler razlagal končne cilje Angležev v tej vojni z besedami: »Prva verzajska pogodba je imela namen uničiti 20 milijonov Nemcev, druga bi hotela uničiti ves nemški narod. Vemo tudi že za vse načrte, ki jih imajo pripravljene, kako bodo razkosali Nemčijo, koliko bo dobila Poljska, kakšna naj bo bodoča Avstrija in komu naj se podelijo krone in troni. Nemški narod jemlje vse to na znanje in se bo temu primerno boril.«

Anglija in Francija s Poljsko do zmage

Angleški parlament se je sestel 20. septembra. Ob tej priliki je dal angleški ministrski predsednik Chamberlain odgovor na Hitlerjeva izvajanja v Gdansku. Cham-

berlain je poudaril, da Hitlerjev govor v Gdansku ni prav nič spremenil na položaju. Anglija in Francija bosta še naprej nastopali vzajemno za dobro znanim ciljem: »Mi hočemo osvoboditi Evropo stalnega splošnega strahu, da se vsak narod mora bati, da bo kdaj napaden. V tem oziru nas v tej borbi ne bo ustavila nobena grožnja, ne nas, ne Francozov.«

Istega dne, kakor angleški parlament, je imela sejo francoska vlada. Daladierjeva vlada je soglasno sklenila, da se izrazi poljski vojski in poljskemu narodu vse priznanje za njegovo junaško berbo proti taki premoči. Francoska vlada ob tej priliki znova poudarja, da se njeni sklepi o nadaljevanju vojne ne bodo spremenili in da se bo Francija s svojimi zavezniki vojskovala naprej do skupne zmage, ki naj zopet vzpostavi spoštovanje pravice na svetu.

Nemško in rusko poročilo o zmagi in zasedbah.

Nemško vojno poročilo iz Berlina z dne 20. septembra pravi: Bitka v loku Visle, ki je pričela pred enim tednom pri Kutnu in se je raztegnila proti vzhodu do Bzura, je postala ena izmed največjih, v kateri je bila strta najmočnejša sovražna vojska v zgodovini sveta. Število ujetnikov je znašalo ob Bzuri 20. septembra 105.000 mož. Zaplenjeni vojaški material je ogromen. V vsej Poljski, katero smo zasedli, nudijo poljske čete samo še močnejši odpor južno od Modlina kakor tudi v Varšavi. Borbe pri poljskem pristanišču Gdinja, ki so trajale 18 dni, so končale z zavzetjem vojnega pristanišča. Poljske čete, katere so branile Gdino, se umikajo proti polotoku Hela.

Sovjetske čete so imele v svojih rokah zgoraj omenjenega dne Lvov in vse petrolejske vrelce v Galiciji ter so zasedle vso nekdanjo poljsko-romunsko mejo.

Nemci in Rusi štejejo ujetnike ter plen — Poljaki se branijo junaško v Varšavi in Modlinu.

Nemci so raznesli 21. septembra v svet podrobnosti o svoji zmagi ob Bzuri in v poljskem pristanišču Gdinja. Berlinsko poročilo pravi, da se je število poljskih ujetnikov 20. septembra dvignilo na 170 tisoč in še vedno raste. Nemška vojska je v bojih ob boku Visle zaplenila 320 topov in 40 bojnih voz. Na poljski strani se je udeleževalo te največje bitke devet divizij, oddelki nadaljnjih desetih divizij ter tri konjeniške brigade. V bojih na jugu pri Zamošču in Tomaševu so zajele nemške čete večje poljske oddelke. Predal se je tudi poveljnik južne poljske armade. Ujetih je bilo 60.000 mož ter zaplenjenih 108 lahkih in 22 težkih topov. — V bojih okrog pristanišča Gdinja je naraslo število ujetih na 350 častnikov in 12.000 mož, plen pa znaša 40 topov.

Nemci pripisujejo že končanim bojem okrog Gdanske, kjer se je peščica poljske posadke na Westerplatte tako vztrajno borila z nemško vsestransko premočjo, ve-

Zemljevid Poljske z označbo mest in rek, za kojih posest so se bili v zadnjih 14 dneh najbolj srditi boji. S pikami zaznamovano ozemlje je pripadlo Poljski leta 1920 po verzajski mirovni pogodbi na račun Nemčije.

lik pomen. Kancler Hitler si je 21. septembra sam ogledal bojišče v Gdansku in okolici, zlasti pa na Westerplatte. Po tem ogledu se je odpeljal s križarko po morju v Gdinjno na sestanek z maršalom Göringom. Hitler je tudi prekrstil poljsko Gdinjno s posebnim dekretom v nemški Gotenhafen.

Medtem ko so Nemci šteli ujetnike in plen, so se tudi pripravili za odločilni naskok na Varšavo, kar pa jim je po poljskem poročilu 20. septembra spodletelo. Dva dni je nemško topništvo pripravljalo naskok z bobnečim ognjem iz najtežjih topov. Topovskemu ognju je sledila ofenziva pehote pod zaščito tankov in oklopnih avtomobilov. Poljaki so odbili več zaporednih nemških napadov in so dosegli še krajeve uspehe. Uspeh pa so imeli Nemci v bombardiranju, ker so porušili stavbo sovjetskega poslaništva v Varšavi.

Nemci sami priznavajo, da se odpor Poljakov nadaljuje v Varšavi, v trdnjavi Modlin in jugovzhodno od Varšave pri Gori Kalvariji ter na polotoku Hela, severno od že po Nemcih zasedeni Gdinjni.

Pa tudi Nemci imajo velike izgube in tako poroča poljski radio ta dan, da so okrog Lvova poljske čete popolnoma potolkle dunajski oklopni polk in avstrijski 45. pešpolk iz Linca. Sploh so po radijskih poročilih čete iz bivše Avstrije utrpeli silne izgube.

Vedno dalje v notranjost Poljske prodirajoči Rusi so razglasili, da so njihove čete od 17. do 21. septembra razorožile tri poljske divizije, dve konjeniški brigadi in veliko število manjših enic. Dalje so zajeli Rusi v teh dneh 120.000 poljskih vojakov in plen znaša 380 topov in 120 letal. Priznavajo pa Rusi, da imajo s Poljaki le neznatne praske. Nastopajo pa Rusi na Poljskem s 110 divizijami, od katerih je skoraj polovica motoriziranih. To je ogromna armada, ki je za Poljsko nepotrebna.

Začasna razmejitev med Nemčijo in Rusijo na Poljskem

V Moskvi je bil podpisan 22. septembra od ruskega in nemškega zastopstva sporazum glede začasne razmejitve med Nemčijo in Rusijo v zasedeni Poljski. Razmejitvena črta med nemško in rusko armado gre po reki Pisi od vzhodno-pruske meje do izliva v Narev pri mestu Lomža, po Narevu do izliva v Bug, po Bugu do izliva v Vislo, po Visli do izliva Sana v Vislo, dalje po Sanu do njegovega izvira.

Po tej določitvi bodo prepustili Nemci Rusom celotno področje med Bugom ter Vislo in bogate petrolejske vrelce okrog Drohobiča in Borislava. Rusom pripade tudi del Varšave — predmestje Praga na desnem bregu Visle.

Z označeno razmejitvijo se je zasedrila Rusija na Karpatih, od koder se ne bo več umaknila in je s tem ustvarjen čisto nov položaj.

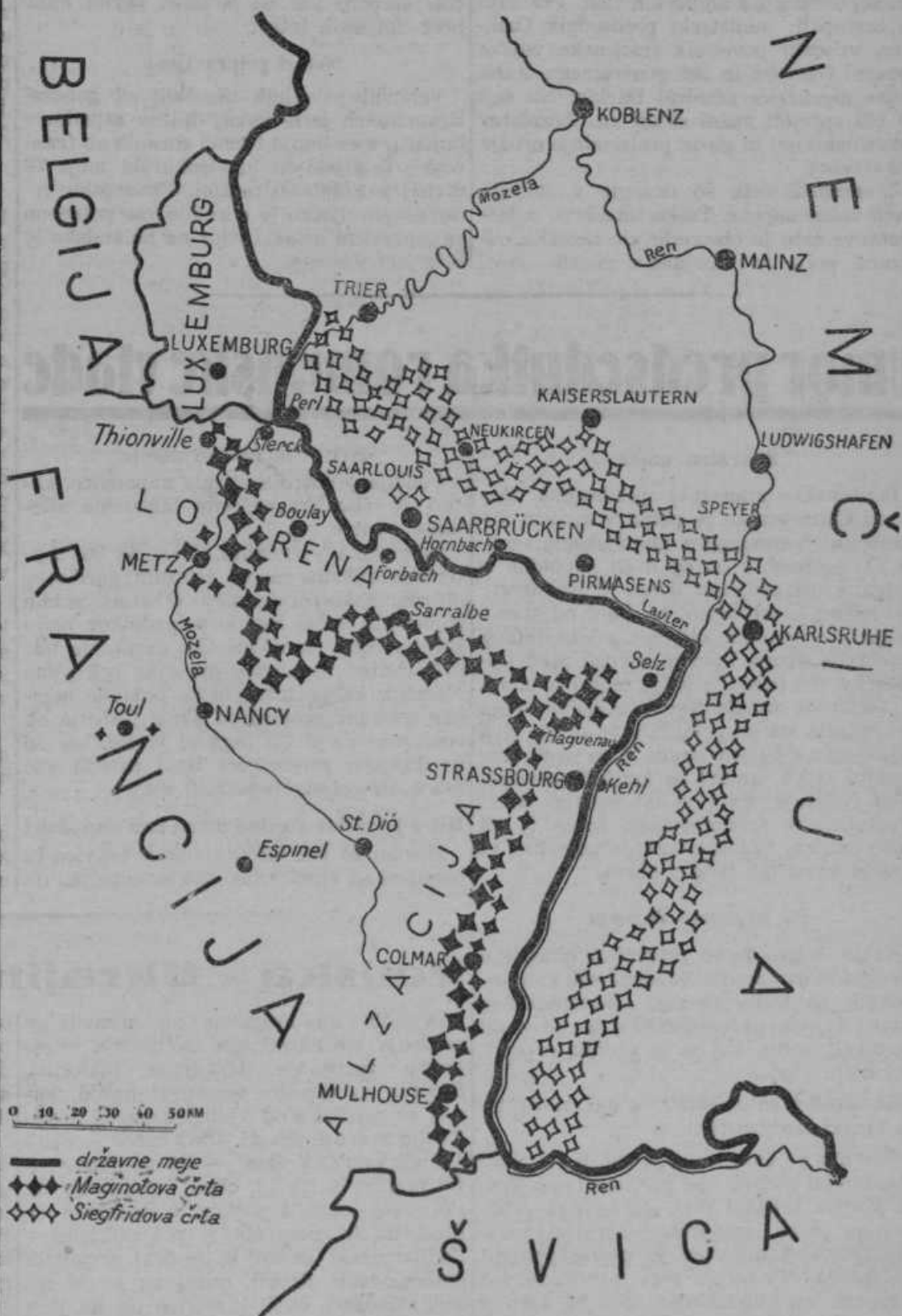
Zapadno bojišče

Zatišje pred novimi francosko-angleškimi napadi

Od Rusov podprti pritisk Nemcev na preostanek poljske vojske ni pokazal dne 19. septembra na zapadni fronti nobenih posledic. Nemci so v času ruskega vpada pomnoževali posadko Siegfriedove obrambne črte s četami iz notranjščine Nemčije, ker še niso utegnili prepeljati svoje glavne vzhodne armade na zapad. Na zapadnem bojišču je vladalo v dneh, ko so prodirali Nemci in Rusi proti osrednji Poljski, zatišje, ker so se francoski oddelki, kateri so prodrli skozi prve nemške utrdbe, približali močnejšim nemškim postojankam in so se skrbno pripravljali za nov napad. Po francoskem zatrdilu, bodo v kratkem zavzete vse utrdbe, ki so pred Siegfriedovo

črto. Strokovnjaki so bili že po prvih uspehih Francozov mnenja, da je povsem mogoče prebiti se skozi Siegfriedove utrdbe. Prvi proboj glavne nemške obrambne linije bo zavzel mesto Saarbrücken.

Dne 19. septembra je nemško topništvo popolnoma porušilo mestce Perl, ki leži v Nemčiji ob luksemburški meji. Dalje so Nemci izpraznili vse kraje ob Siegfriedovi liniji. V raledje so prepeljali nad en milijon civilnega prebivalstva. V Berlinu so ustanovili urad, ki išče in posreduje zopetno zvezo med izpraznitvijo izgubljenimi svojci. Kakor smo že poročali, je smel vsak begunec vzeti s seboj vključno hrano samo 15 kg prtljage. Vse drugo je moral pustiti na domačiji. Izselitvi so Nemci z dinamitom pognali v zrak mnogo

ZEMLJEVID EVROPE ZA 6 DIN — RAZPRODAN

Na zalogi samo še zemljepisni atlas po 20, 70 in 80 din. Razpošiljamo samo po predplačilu ali po povzetju.

TISKARNA SV. CIRILA
Maribor—Ptuj

Na zemljevidu, ki predstavlja zapadno bojišče, sta označeni Maginotova in Siegfriedova obrambna črta

vasi in poslopij pred Siegfriidovo linijo, da ne bi nudile kritja naskakujočim Francozom in Angležem.

Zbiranje nemških čet pri Aachenu

V našem listu smo že poročali, da so Nemci izpraznili mesto Aachen, okrog katerega so zbrali po francoskih poročilih velike množine vojaštva, 2000 bombnikov in razen nepregleden vojni material. Francosko vrhovno poveljstvo je bilo že dne 20. septembra obveščeno o velikih nemških napadalnih pripravah. Kakor vse kaže, bodo skušali Nemci Francoze spet izrinuti iz vseh delov med Maginotovo in Siegfriidovo obrambno črto.

Zavezniški vojni svet in prodiranje Francozov proti Zweibrücken

Prva seja zavezniškega vojnega sveta se je vršila v Parizu 14. septembra, druga pa 22. septembra na angleških tleh. Francijo so zastopali: ministrski predsednik Daladier, vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin in šef generalnega štaba vojne mornarice admiral Darlan. Na seji so bili sprejeti važni sklepi za oborožitev zavezniških sil in glede proizvodnje orožja ter streliva.

Zavezniške čete so dosegle v zadnjih dneh važne uspehe. Težko topništvo iz Maginotove črte je obstreljevalo nemška minirana polja in strojniška gnezda proti

Zweibrückenu. Tik ob luksemburški meji so zasedli Francozi večje mesto Perl, katero je poprej uničila nemška artilerija.

Svinje — važen činitelj na fronti

Dosedaj so bili znani konj, osel, mula in kamela kot najboljši spremljevalci človeka v vojni. V zadnji svetovni vojni so se poslužili nekajkrat na fronti tudi krav. Na zapadno bojišče pa so sedaj pripeljali Francozi na fronto čisto novega živalskega zaveznika — svinje. Kakor smo že parkrat beležili, so Nemci podminirali ozemlje pred Siegfriidovo obrambno črto. V minirana področja ob luksemburški meji in v dolino Mosele so nagnali Francozi krdele svinj. Svinje namreč rujejo po zemlji, sprožijo položene mine ter pripravljajo na ta način povsem varno pot francoskim tankom in pehoti pri prodiranju do glavne črte. Na ta izreden način hočejo Francozi sprožiti vse od Nemcev skrite mine brez človeških žrtev.

Nemci pripravljeni

Vrhovni poveljnik nemških sil general Brauchitsch je že nekaj dni na zapadnem bojišču, kjer imajo Nemci zbranih ob francoski, belgijski in luksemburški meji 70 divizij z 1.500.000 možmi. Francosko vrhovno poveljstvo je odredilo vse potrebno za morebitni nemški vdor na holandsko in belgijsko ozemlje.

mesto, kjer je bil izvršen atentat. Kakih 50 vojakov je potegnilo krog, v katerem so bili napadalci ustreljeni. Ob deseti uri v noči 22. septembra so bili prepeljani morilci na vozu, obdanem od orožnikov, na ta kraj. Neki polkovnik je prebral obsodbo. Sedem morilcev je ustrelil neki orožniški častnik iz samokresa. Nato so prinesli še trupli dveh drugih udeležencev na kraj atentata; ta dva sta se sama sodila v trenutku, ko ju je hotela zagrabiti policija. Bukareščani, katere je prestrašil atentat, so odobraval naglo zadostitev pravici. — Eden od atentatorjev je bil odvetnik, ostali so bili večinoma uradniki in dijaki.

Romunska vlada pa ni ostala samo pri ustrelitvi pri atentatu prizadetih, ampak je šla še dalje. Hotela je v kali zadušiti vse morebitne nove poskuse, zato so na ukaz po raznih krajih države postrelili do 400 članov fašistične organizacije »Železne garde«. Vsa trupla ustreljenih so pustili 24 ur ležati na mestu smrti, zraven pa so jim postavili v svarilo drugim napis, da bo enaka usoda doletela vse izdajalce domovine. Sedaj vlada v Romuniji popoln mir.

★

Rajni Calinescu je bil zaupnik kralja Karela, ki ga je imenoval za ministrskega predsednika lanskega marca, po smrti predsednika-patriarha. Predsednik je bil najhujši nasprotnik narodno-socialističnega gibanja železnih gardistov. Lansko poletje je fašistično »Železno gardo« razpustil, zaprl glavne voditelje, pristaše organizacije pa je brezobzirno preganjal. Ko je bil v začetku decembra 1938 zaprti vodja »Železne garde« Codreanu na begu iz ječe ustreljen, so raztrosili železni gardisti po Bukarešti letake z besedami: »Trepetaj pred nami, Calinescu!« Calinescu je padel kot žrtev »Železne garde« v sedanjih težkih časih, ker je odločno zagovarjal neodvisnost romunske zunanje politike.

Pokojni je zapustil kratko oporoko, v kateri prosi svojega sina, naj očuva čast svoje rodbine, se posveti vojaškemu stanu in naj hodi po stopinjah očeta, kar se tiče vernosti in ljubezni do domovine.

Po lastni želji je bil priljubljeni Calinescu pokopan ob ogromni udeležbi v Turcea de Arges, kjer počivajo njegovi starši.

Krsto s preostanki velikega sina Romunije so peljali k zadnjemu počitku na kmečkem plugu, v katerega je bilo vpreženih šest parov volov.

Umor predsednika romunske vlade

Zavraten umor

Romunski ministrski predsednik Armand Calinescu se je peljal v svojem avtomobilu v spremstvu policijskega agenta 21. septembra okrog dveh popoldne iz urada proti svojemu domu v Bukarešti. Pri mostu Dembrovica, ne daleč od stanovanja, so umetno obkolili predsednikov avto trije drugi. Prvi je zavozil pred Calinescov voz tako, da se je moral ustaviti. V trenutku zaustavitve predsednikovega avtomobila sta se približala še druga dva avtomobila od obeh strani in so padli usodopolni strelji, kateri so končali predsedniku življenje. Prvi je bil smrtno zadet predsednikov spremljevalec, šofer je bil hudo ranjen, Calinescu pa je pogodilo 11 strelcev in od teh trije v obraz.

Po krvavem dejanju

Kakor hitro so se prepričali morilci o predsednikovi smrti, so oddrveli v avtomobilih na radio postajo. Odstranili so tamkajšnjega napovedovalca in so sami razglasili svetu, kaj se je zgodilo s predsednikom vlade.

Za morilci so prihiteli vojaki in so jih po kratki borbi prijeli.

Eno uro po zločinu so se zbrali vsi člani vlade in se je vršil pod predsedstvom kralja Karela kronski svet. Za novega predsednika je bil imenovan general Argessanu. Notranji minister je postal general Marinescu. Ministrski svet je odredil vse potrebno za vzdrževanje reda in miru v državi in je obenem znova zatrdil strogo nevtralnost Romunije v sedanji vojni.

Krivci in namen zarote

Policija je hitro aretirala napadalce, kateri so člani razpuščene fašistične »Železne garde«.

Romunska varnostna oblast je 20. septembra odkrila zaroto železnih gardistov ob romunsko-poljski meji, v katero je bilo zapletenih večje število pripadnikov nemške narodne manjšine. Cilj zarote je bil: priključitev romunske obmejne pokrajine Nemčiji, kakor hitro bi se pojavile nemške čete pri prodiranju skozi Galicijo ob romunski meji. Do tega ni prišlo, ker so na Poljsko prodirajoči Rusi zasedli vse kraje ob poljsko-romunski meji.

Hitra izvršitev smrtne kazni nad napadalci

Morilci so bili hitro v rokah pravice in obsojeni na smrt. Obsojene so odpeljali na

Poljska - Ukrajinci - Rusija

Dogodki na Poljskem so spravili v ospredje mednarodnega zanimanja ukrajinsko vprašanje. Ukrajinci (Malorusi, Rusini) so zapadni slovanski narod, kateri se razlikuje od Velikorusov, ki imajo Rusijo v svoji oblasti. Ukrajincev je okoli 44 milijonov. Večina — 34 milijonov — jih prebiva v Rusiji, okoli 7 milijonov na Poljskem, okoli 1 milijon v Romuniji (v Bukovini in Besarabiji), pol milijona v Podkarpatski Rusiji, ki je prej pripadala češkoslovaški državi, sedaj pa so jo zasedli Madžari, okoli 1 milijon pa jih je v inozemstvu, osobito v Zedinjenih državah in Kanadi (v Severni Ameriki). Po veri

so Ukrajinci po veliki večini pripadniki pravoslavja, le 5—6 milijonov je katoličanov grškega obreda (uniati — združeni z Rimom), ki prebivajo večinoma v Galiciji in Podkarpatski Rusiji.

Rusini sedaj nimajo svoje narodne države, nekda pa so jo imeli. Prva rusinska država je bila ustanovljena v 10. stoletju, njeno glavno mesto je bilo Kiev. Posebno slovito je ime ukrajinskega kneza Vladimira (Svetega, Apostolskega), ki se je dal l. 989. krstiti ter tako svoj narod vpeljal v krog krščanskih kulturnih narodov. Ukrajinski državi je napravil konec naval azijskih Tatarov